

0-6 Yaş Grubu Çocuklarda Ev Kazaları***Home Accidents in Children Aged 0–6 Years**Fatma YILMAZ KURT^a Aynur AYTEKİN^b

ÖZET Amaç: Bu araştırma, 0-6 yaş grubu çocukların yaşadığı ev kazalarının incelenmesi amacıyla yapıldı. **Gereç ve Yöntemler:** Tanımlayıcı olarak yapılan bu araştırma, Çanakkale ilinde bir okul öncesi kurumda, 04-29 Nisan 2011 tarihleri arasında yapıldı. Araştırmanın evrenini, bu okul öncesi kuruma kayıtlı olan 0-6 yaş grubundaki 267 çocuğun annesi oluşturdu. Örneklem grubu seçimine gidilmeden evrenin tamamı ile çalışıldı. Ancak, araştırmaya katılmayı kabul etmeyen ya da ulaşılamayan 80 anne çalışmaya dahil edilmedi. Araştırma 187 anne ile tamamlandı. Verilerin toplanmasında bir soru formu kullanıldı. Araştırmanın yapılabilmesi için annelerden sözel izin ve ilgili kurumdan yazılı izin alındı. Veriler, bilgisayar ortamında sayı, yüzdelik dağılım, ortalama ve ki-kare testi ile değerlendirildi. **Bulgular:** Annelerin %52.4'ünün çocuğunun son bir yılda en az bir kez ev kazası geçirdiği ve çocukların %45.9'unun düşme şeklinde ev kazası yaşadığı belirlendi. Annelerin çalışma durumu ve ev kazalarıyla ilgili eğitim alma durumlarının çocukların ev kazası geçirme durumlarını etkilediği saptandı (p<0.05). Annelerin %56.1'i ev kazasının nedenini "ihmal-dikkatsizlik" olarak belirtti ve %47.7'si koruyucu önlemlerle ev kazalarının önlenebileceğini bildirdi. **Sonuç:** Çalışmada yaklaşık iki çocuktan birinin son bir yıl içinde en az bir kez ev kazası geçirdiği ve çocukların en fazla düşme şeklinde ev kazasına maruz kaldığı bulundu. Annelere/ailelere bu yaş grubu çocukların gelişimsel özellikleri, ev kazalarıyla ilgili risk faktörleri, güvenlik önlemleri ve ilkyardım uygulamaları konusunda eğitim verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anne, ev kazaları, hemşirelik, ilkyardım, 0-6 yaş çocuk.

ABSTRACT Aims: This study was conducted to investigate the home accidents experienced by children aged 0–6 years. **Materials and Methods:** This descriptive study was conducted in a pre-school institution in the Province of Canakkale, Turkey, in between April 4 and April 29, 2011. The study population consisted of 267 mothers of children aged 0-6 years registered in a pre-school institution. The whole study population was studied without selecting any sample group. However, 80 mothers who either couldn't be reached or have not agreed to participate in the research were not included in the study. The study was completed by 187 mothers. A questionnaire was used for data collection. Verbal consent of mothers and written permission from the relevant institutions were obtained to conduct the research. The data were evaluated using percentage distribution, mean and chi-square test in a computer environment. **Results:** It was found that children of 52.4% of mothers had at least one home accident in the last year, and 45.9% of the home accidents was falls. The employment status and knowledge of mothers on home accidents were found to be effective on home accidents experienced by children (p<0.05). Of the mothers, 56.1% stated that the "negligence-carelessness" is the cause of home accidents, and 47.7% stated that the home accidents can be prevented by protective measures. **Conclusion:** In the study, it was found that approximately one in two children had at least one home accident in the last year, and the majority of home accidents was falls. It is recommended that training on the developmental characteristics of children at this age-group, risk factors related to the home accidents, safety precautions and first aid practices should be provided to mothers and/or families.

Key Words: Mother, home accidents, nursing, first-aids, 0-6 year old children.

^aYrd.Doç.Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Çanakkale.

fatossylmz@hotmail.com

^bYrd.Doç.Dr., Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum. aynuraytekin25@hotmail.com

Geliş Tarihi: 26.11.2014/Kabul Tarihi:28.01.2015

Yazışma Adresi: Aynur AYTEKİN, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, 25240 Erzurum, aynuraytekin25@hotmail.com

* Çalışma, Uluslararası Katılımlı 3. Ulusal Pediatri Hemşireliği Kongresi (6-9 Eylül 2011), İzmir'de poster bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Kaza, önceden planlanmamış, beklenmeyen, ani olarak ortaya çıkan ve yaralanma, hasar ile sonuçlanabilen, önlenilebilir bir olaydır.¹ Kazalar, genellikle yaşandığı yere göre sınıflandırılır. Ev kazaları, ev içinde veya ev çevresinde meydana gelen kazalardır.² Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre dünyada düşmeler, yanıklar ve zehirlenmeler ev kazalarında morbidite ve mortalitenin en önemli sebepleridir. Bu nedenle ev kazaları, tüm dünyada önemli sağlık sorunları arasında yer almaktadır.³ Ev kazaları, her yaş grubunda görülmesine karşın özellikle çocuklar ve yaşlılar için önemli bir halk sağlığı sorunudur.¹ Ev kazaları sıklığı, ülkeler ve yaş gruplarına göre değişmekle beraber çocukluk çağı kazalarının %25'ni oluşturmaktadır.⁴ Türkiye'de çocukluk çağı ev kazalarının, tüm kazaların %18-25'ni oluşturduğu bildirilmiştir.⁵ DSÖ'ne göre Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)'ne üye ülkelerde her gün 2000'den fazla çocuk kazalar nedeniyle ölmektedir. Yaklaşık 5000 çocuğa acil tedavi gerekirken, 4 milyon çocuk hastaneye yatırılmakta ve çok sayıda çocuk ise kazaların fiziksel, psikolojik ve sosyal etkisine maruz kalmakta; hastalık, sakatlık ve ölümler gelişmektedir.⁶

Türkiye'de ev kazalarının %45.4'ünün 0-6 yaş grubu çocuklarda görüldüğü belirlenmiştir. Bu yaş grubundaki çocuklar; zamanlarının çoğunu evde geçirmeleri, çevrelerini keşfetme ve öğrenme konusunda meraklı olmaları, devamlı hareket etmeleri, çevresel risklere duyarlı ve açık olmaları, her şeyi ağzına götürme alışkanlıkları, yaşam alanlarının çocukların özelliklerine göre düzenlenmemiş olması, kazalardan kendilerini koruyabilecek gelişimsel beceriye henüz yeterince sahip olamamaları nedeniyle ev ortamında kazaya uğrama oranı en yüksek grubu oluşturmaktadır.⁷ Bu bilgiler dikkate alındığında, 0-6 yaş grubu çocukların kendilerini kazalardan koruyamadıkları

gerçeğinden yola çıkarak bu yaş grubundaki çocukların kazalara karşı güvenli ortamlarda yaşamaları, koruyucu önlemlerin alınması ve yaşam alanlarının güvenliğinin denetlenmesi sorumluluğunun erişkinlere ait olduğu gerçeği karşımıza çıkmaktadır.⁸ Türk toplumu için bu sorumluluğun yerine getirilmesinde 0-6 yaş grubu çocukla daha fazla vakit geçiren ebeveyn olan annenin daha etkin rol aldığı söylenebilir.⁹

Ülkemizde yapılan çalışmalarda, ailelerin kazalardan korunma bilgisinin yetersiz olduğu ve çocukların kaza geçirme riskinin yüksek olduğu belirlenmiştir.^{4,10} Ev kazalarının önlenmesi, özellikle gelişmiş ülkelerde önem verilen bir konu olmasına karşın, ülkemizde bugüne kadar bilimsel araştırmaların ötesinde iyileştirmeye yönelik girişimler yetersiz kalmıştır.⁵ 0-6 yaş grubu çocuklarda yaşanan ev kazalarının önlenmesini ve ev kazası gerçekleştiğinde çocuklara doğru ilk yardım uygulamalarının yapılmasını sağlamak amacıyla annelerin/ailelerin bilinçlendirilmesi koruyucu sağlık hizmetlerinin uygulanmasında önemli bir yere sahip olan hemşirelerin sorumluluklarındandır.^{11,12} Bu konularda annelere/ailelere eğitim ve danışmanlık yapacak olan hemşirelerin 0-6 yaş grubu çocukların yaşadığı ev kazalarını ve annelerin bu kazalarla ilgili bilgi ve uygulamalarını bilmeleri önemlidir. Bu bilgilerden yola çıkarak çalışma, 0-6 yaş grubu çocuklarda ev kazalarının incelenmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem

Araştırma, Çanakkale ilinde bir okul öncesi kurumda, 04-29 Nisan 2011 tarihleri arasında tanımlayıcı olarak yapıldı. Araştırmanın evrenini, okul öncesi kuruma kayıtlı olan 0-6 yaş grubundaki 267 çocuğun annesi oluşturdu. Örneklem grubu seçimine gidilmeden evrenin tamamı ile çalışıldı. Ancak, araştırmaya katılmayı kabul etmeyen ya da ulaşılamayan 80 anne

çalışma dışında bırakıldı, araştırma 187 anne ile tamamlandı. Veriler araştırmacılar tarafından literatür ışığında^{4,8,11,12} geliştirilen bir soru formu aracılığıyla toplandı. Bu formda çocuklara ve aileye ait tanıtıcı özellikleri, 0-6 yaş grubu çocuğun ev kazası geçirme durumu ve annelerin ev kazası sonrası yaptığı uygulamalarla ilgili bilgileri sorgulayan toplam 18 soru yer aldı. Araştırma verilerinin toplanması için 0-6 yaş grubu çocukların anneleri ile telefon veya yüz yüze görüşme yöntemi ile iletişim kurularak araştırmanın amacı açıklandıktan sonra sözel onayları alınarak çalışmaya katılımları sağlandı. Kurumda yüz yüze görüşülen annelere soru formu verilerek doldurmaları sağlandı. Telefonla görüşülen ve sözel onayları alınan annelere ise soru formunun bulunduğu kapalı bir zarfın çocuklarına verilerek ulaştırılacağı söylendi. Anneler, doldurulmuş olan soru formunu aynı yolla araştırmacıya ulaştırdı. Veriler, SPSS 18.0 (Statistical Package For Social Sciences, ver. 18.0, Chicago, IL, USA) paket programı kullanılarak sayı, yüzdelik dağılım, ortalama ve ki-kare testi ile değerlendirildi.

Araştırmanın yapılabilmesi için ilgili kurumdan resmi izin alındı. Ayrıca, çalışmaya katılan annelere araştırmanın amacı, yöntemi ve yararları konusunda bilgi verilerek çalışmaya katılmaya istekli olan annelerin sözel izinleri alındı. Araştırmalarda insan olgusunun kullanımında bireysel hakların korunması gerektiğinden “Gönüllük İlkesi” ışığında “Bilgilendirilmiş Onam” koşulu yerine getirildi.

Bulgular

Araştırma kapsamına alınan annelerin yaş ortalamasının 31.72 ± 6.19 olduğu belirlendi. Çalışmada 18-30 yaş grubunda olan annelerin %53.9'unun, ortaokul mezunu olan annelerin %66.7'sinin, çalışan annelerin %61.5'inin, üç ve daha fazla sayıda çocuğa sahip olan annelerin %60.7'sinin, ev kazalarıyla ilgili bir eğitim almayan annelerin %55.5'inin ve geniş aile yapısındakilerin %52.9'unun

çocuklarının son bir yıl içinde en az bir kez ev kazası geçirdiği saptandı. Araştırmada yapılan analizlere göre annelerin çalışma durumu ve ev kazalarıyla ilgili eğitim alma durumlarının 0-6 yaş grubu çocuğun ev kazası geçirme durumunu etkilediği istatistiksel olarak belirlendi ($p < 0.05$) (Tablo 1). Annelerin %52.4'ünün çocuğunun son bir yılda ev kazası geçirdiği, ev kazası geçiren çocukların %51.0'inin erkek olduğu, %67.3'ünün bir kez, %23.5'inin iki kez kaza geçirdiği saptandı. Ev kazasının türü incelendiğinde ilk üç sırayı düşme (%45.9), yanma (%17.3) ve delici-kesici alet yaralanmasının (%11.2) oluşturduğu belirlendi. Ayrıca annelerin %14.3'ünün çocuğunda, yaşanan ev kazasının birden fazla kaza tipine (düşme ve delici-kesici yaralanması gibi) neden olduğu saptandı (Tablo 2). Annelerin %28.6'sının çocuklarının, ev kazasını oturma odasında, %23.5'inin mutfakta ve %20.4'ünün banyoda geçirdiği bulundu. Ev kazası sonucu etkilenen vücut bölgesi sorgulandığında; annelerin %30.6'sının çocuğunda üst ekstremitte yaralanması ve %29.6'sının çocuğunda ise baş-boyun bölgesi yaralanması olduğu saptandı. Annelerin %89.9'unun çocuklarının geçirdiği ev kazası sırasında evde olduğu belirlendi (Tablo 2). Araştırma kapsamına alınan annelerin %56.1'inin ev kazasının nedenini “ihmal-dikkatsizlik”, %18.4'ünün “kaygan zemin” olarak belirttiği saptandı. Ev kazası geçiren çocukların annelerinin %85.7'sinin ev kazasından korunmanın mümkün olduğunu belirttiği bulundu. Bu annelerin %47.7'sinin kaymayan halı kullanma, ıslak zemini kurulama, korkuluk kullanma, zararı eşyaları uzaklaştırma, tv kısıtlama gibi “önlemlerin alınması” ve %28.6'sının ise “daha dikkatli olma” yoluyla ev kazasının önlenebileceğini belirttiği saptandı. Ev kazası sonrasında annelerin yaptıkları ilk müdahale incelendiğinde; %34.7'sinin ilk müdahale olarak ilk yardım uygulamaları yaptığı, %28.6'sının kazadan hemen sonra olmak üzere genel olarak %51.0'inin kaza

sonrasında çocuğu bir sağlık kurumuna götürdüğü saptandı (Tablo 3).

Tablo 1. Annelerinin tanıtıcı özelliklere göre çocukların ev kazası geçirme durumlarının dağılımı

Özellikler	Ev kazası geçiren çocuklar		Ev kazası geçirmeyen çocuklar		Toplam (n=187)		Test ve p
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Annenin yaş ortalaması*	31.72±6.19						
Annenin yaş grubu							
18-30	48	53.9	41	46.1	89	100.0	$\chi^2=0.159$
30 ve üzeri	50	51.0	48	49.0	98	100.0	p=0.690
Annenin eğitim durumu							
İlkokul	12	66.7	6	33.3	18	100.0	$\chi^2=6.369$
Ortaokul	30	54.5	25	45.5	55	100.0	p=0.095
Lise	21	38.9	33	61.1	54	100.0	
Üniversite							
Anne çalışma durumu							
Çalışıyor	48	61.5	30	38.5	78	100.0	$\chi^2=4.474$
Çalışmıyor	50	45.9	59	54.1	109	100.0	p=0.034
Aile tipi							
Çekirdek aile	80	52.3	73	47.7	153	100.0	$\chi^2=0.005$
Geniş aile	18	52.9	16	47.1	34	100.0	p=0.945
Çocuk sayısı							
1	44	49.4	45	50.6	89	100.0	$\chi^2=1.095$
2	37	52.9	33	47.1	70	100.0	p=0.578
3 ve üzeri	17	60.7	11	39.3	28	100.0	
Ev kazalarıyla ilgili eğitim alma durumu							
Eğitim alan	7	30.4	19	69.6	23	100.0	$\chi^2=5.076$
Eğitim almayan	91	55.5	73	44.5	164	100.0	p=0.024

* Ortalama±Standart Sapma

Tablo 2. 0-6 yaş grubu çocukların son bir yılda ev kazası geçirme durumu ile ilgili özelliklerin dağılımı

Özellikler	Sayı (n=98)	%
Çocuğun ev kazası geçirme durumu (n=187)		
Evet	98	52.4
Hayır	89	47.6
Ev kazası geçiren çocuğun cinsiyeti		
Kız	48	49.0
Erkek	50	51.0
Ev kazası sayısı		
1 kez	66	67.3
2 kez	23	23.5
3 kez ve daha fazla	9	9.2
Ev kazası tipi		
Düşme	45	45.9
Yanma	17	17.3
Delici-kesici alet yaralanması	11	11.2
Boğulayazma	6	6.1
Elektrik çarpması	3	3.1
Zehirlenme	2	2.0
Birden fazla kaza türü	14	14.3
Ev kazası geçirilen yer		
Oturma odası/salon	28	28.6
Mutfak	23	23.5
Banyo	20	20.4
Yatak odası	7	7.1
Diğer (balkon, merdiven, koridor vb.)	20	20.4
Kazadan etkilenen vücut bölgesi		
Üst ekstremité	30	30.6
Baş-boyun	29	29.6
Gövde	14	14.3
Alt ekstremité	13	13.3
Birden fazla vücut bölgesi	12	12.2
Kaza sırasında annenin evde bulunma durumu		
Evdeydim	88	89.9
Evde değildim	10	10.2

Tablo 3. Annelerin ev kazasına ilişkin görüşlerinin dağılımı

Özellikler	Sayı (n=98)	%
Kazanın nedeni		
İhmal –dikkatsizlik	55	56.1
Kaygan zemin	18	18.4
Yalnız bırakma	10	10.2
Diğer (yaramazlık, merak, tv etkisi vb.)	15	15.3
Kazadan korunmak mümkün müydü?		
Mümkündü	84	85.7
Mümkün değildi	14	14.3
Cevabınız evet ise nasıl?(n=84)		
Önlemler almalıydım (kaymayan halı, zemini kurulama, korkuluk, zararlı eşyaları uzaklaştırma, TV kısıtlama vb.)	40	47.7
Daha dikkatli olmalıydım	24	28.6
Yalnız bırakmamalıydım	16	19.0
Çocuğum daha dikkatli olmalıydı	4	4.7
Kaza sonrası ilk müdahale		
İlk yardım uygulamaları (soğuk uygulama, tampon yapma, sırtına vurma vb.)	34	34.7
Sağlık kurumuna götürme	28	28.6
Çocuğu sakinleştirme	16	16.3
Takip etme	10	10.2
Hiçbir şey yapmadım	10	10.2
Sağlık kurumuna başvurma durumu		
Evet	50	51.0
Hayır	48	49.0

Tartışma

Ev kazaları sık görülmeleri, ölüm ve sakatlıklara yol açmaları nedeniyle halen önemli bir halk sağlığı sorunudur. Kaza oluşumunda güvensiz çevre koşulları, güvensiz davranışlar önemli rol oynamaktadır.^{4,5,13,14} Ev kazalarının nedenleri arasında insan faktörü ilk sırada yer almaktadır. 0-6 yaş grubu çocuklar gelişimsel olarak kendilerini kaza ve yaralanmalardan koruyamadıklarından onlar için emniyetli ortamların oluşturulması ve yaşam alanlarının güvenliğinin denetlenmesi erişkinlerin sorumluluğundadır.⁸ Bu sorumluluk da çoğu zaman çocukla daha çok birlikte olan annenindir.¹⁵ Bu bakımdan 0-6 yaş grubu çocuklarda ev kazalarının önlenmesi için annelerin ev kazalarıyla ilgili bilgi ve

uygulamalarının belirlenmesi oldukça önemlidir.

Araştırmada annelerin yaş grubu, eğitim durumu, aile tipi ve çocuk sayısının 0-6 yaş grubu çocukların ev kazası geçirme durumlarını etkilemediği; bununla birlikte annenin çalışma durumu ve ev kazalarıyla ilgili eğitim alma durumunun çocukların ev kazası geçirme durumlarını etkilediği belirlendi. Çalışan annelerin çocuklarının çalışmayan annelere göre ev kazası geçirme oranları daha yüksek bulundu. Karatepe'nin¹⁶ çalışmasında da çalışan annelerin çocuklarının daha fazla ev kazası yaşadığı bildirilmiştir. Bu durum, çalışan annelerin, evde geçirdikleri zamanı ev işleri, 0-6 yaş grubu çocuk ve diğer çocukların bakımı için kullanmak zorunda olmalarıyla açıklanabilir. Çocukların evde

annelerinin kontrolünde oldukları süre azaldıkça, ev kazası geçirme risklerinin artış gösterdiği bildirilmiştir.¹⁷ Annelerin ev kazalarını önlemeye yönelik tutum ve davranışlarını, konuyla ilgili eğitim almış olmaları etkilemektedir. King ve ark.nın¹⁸ çocukluk çağı ev kazalarını önlemek amacıyla ev ziyaretleri yaparak annelere eğitim verdikleri çalışmada, eğitim grubundaki katılımcıların büyük çoğunluğunda (%63) ziyaret sonrası bilgi, tutum ve uygulamalarında değişim saptanmıştır. Başka bir çalışmada ise ev kazası geçiren çocukların annelerinin %87.1'inin ev kazalarına yönelik herhangi bir eğitim almadığı belirlenmiştir.¹⁹ Bu bakımdan araştırmamızın bulguları incelendiğinde; ev kazalarıyla ilgili eğitim almış olan annelerin çocuklarında daha az ev kazası yaşanmış olması oldukça önemlidir. Sonuçlar daha önce yapılmış çalışmaların bulgularıyla uyumludur.

Çalışmada annelerin %52.4'ünün 0-6 yaş grubundaki çocuklarının son bir yılda en az bir kez ev kazası geçirdiği belirlendi. Bu oran Erkal ve Şafak'ın¹³ çalışmasında %38.4, Yalaki ve ark.larının²⁰ çalışmasında ise %49.6 olarak bildirilmiştir. Genel olarak çalışmalarda birbirine benzer şekilde çocukların son bir yılda yaşadığı ev kazası oranının yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bu oranlar arasındaki fark, çalışmaların yapıldığı grupların birbirinden farklı sosyokültürel ve ekonomik yapısından kaynaklanmış olabilir.

Çalışmalarda erkek çocukların kızlara oranla daha sıklıkla ev kazasına maruz kaldığı bildirilmiştir.¹³⁻¹⁵ Laffoy'un²¹ çalışmasında ev kazası geçiren çocukların %59.2'sinin, Yalaki ve ark.nın²⁰ çalışmasında ise %52'sinin erkek çocuklar olduğu saptanmıştır. Ayrıca çalışmalarda erkek çocukların daha hareketli ve aktif olması nedeni ile kız çocuklara göre daha sıklıkla kazalara maruz kaldıkları bildirilmiştir.^{14,22} Çalışmamızda da ev kazası geçiren çocuklar arasında erkek çocukların oranı literatürle benzer şekilde daha yüksek bulunmuştur.

Çalışmamızda son bir yıl içinde ev kazası deneyimi olan çocukların geçirdiği kaza sayısı incelendiğinde; çocukların %67.3'ünün bir kez, %23.5'inin iki kez, %9.2'sinin 3 ve daha fazla kez ev kazası geçirdiği saptandı. Yaşamlarının büyük bir kısmını ev ortamında geçiren 0-6 yaş grubu çocuklarda ev kazalarının önlenmesi amacıyla ev ortamında kazalara yönelik güvenlik önlemlerinin alınması hayati önem taşımaktadır. Bu güvenlik önlemleri alınmadığı takdirde gelişimsel olarak kendilerini kazalara karşı koruyacak olgunluğa sahip olmayan bu yaş grubu çocukların birden fazla sayıda ev kazası yaşaması kaçınılmaz bir sonuçtur.²³

Sıfır-altı yaş grubu çocuklarda, tehlikelerin bilincinde olmamaları, hareketli olmalarına rağmen kas ve davranış koordinasyonunu sağlayacak olgunlukta olmamaları, çevresel risklere açık olmaları, ev ortamının çocukların hareketliliği dikkate alınmadan düzenlenmesi gibi nedenlerle en sık karşılaşılan ev kazası tipi düşme-çarpma tipi kazalardır.^{11,12} Daha önce yapılan çalışmalarda da bu yaş grubu çocuklarda düşme tipi kazaların ilk sırada olduğu, bunu yanma tipindeki kazaların takip ettiği görülmüştür.^{20,24-28} Çalışmamızda 0-6 yaş grubu çocukların geçirdiği ev kazası tipi incelendiğinde ilk sırada düşmeler (%45.9), ikinci sırada yanma (%17.3) tipi kazaların olduğu görülmektedir. Çalışmamızın bulguları daha önce yapılmış çalışmalarla benzerlik göstermektedir.

Konu ile ilgili çalışmalarda 0-6 yaş grubu çocukların kaza geçirdiği ev alanları incelendiğinde; Alasya'nın²³ çalışmasında ilk üç sırada salon, mutfak ve bahçenin yer aldığı belirlenmiştir. Kim ve ark.²⁹ çocuklarda en sık ev kazasının banyoda olduğunu belirtirken, Phelan ve ark.²⁶ sıklıkla ev kazalarının mutfakta gerçekleştiğini bildirmişlerdir. Farklı örneklem gruplarına bağlı olarak çalışmalarda çocukların kazayı yaşadığı ev alanı, değişiklik göstermesine rağmen birçok çalışmada 0-6 yaş grubu çocukların sıklıkla ev kazası geçirdiği ev alanının

salon/oturma odası olduğu belirlenmiştir.^{12,30} Bu durum, salon/oturma odasının çocukların ve ailelerin en çok zaman geçirdiği alan olması ve bu alandaki eşyaların evin diğer bölümlerinden daha fazla olması ile açıklanabilir. Çalışmamızda da daha önce yapılmış çalışmalara paralel olarak 0-6 yaş grubu çocukların ev kazasını yaşadığı ilk üç alan salon/oturma odası, mutfak ve banyo olarak saptandı.

Çalışmalarda çocukların ev kazası sonucu sıklıkla etkilenen vücut bölgesi, baş-boyun ve üst ekstremiteler olarak bildirilmiştir.^{16,31,32} Çalışmamızda da ev kazası geçiren çocuklarda etkilenen vücut bölgeleri sırasıyla üst ekstremiteler ve baş boyun bölgesi olarak bulundu. Bu durum, 0-6 yaş grubu çocukların daha çok düşme şeklinde kaza yaşamaları ile açıklanabilir. Düşme şeklindeki kazalarda, vücutta daha çok ekstremiteler ve baş-boyun bölgesi etkilenmektedir.^{7,33}

Çalışmamızda ev kazası geçiren çocukların annelerinin çoğunluğunun (%89.9) kaza sırasında evde olduğu belirlendi. Alasya'nın²³ çalışmasında da ev kazası geçiren çocukların yarısından fazlasının anne veya babasının kaza sırasında yanında olduğu saptanmıştır. Konu ile ilgili diğer çalışmalarda, çocukların ev ortamında yaşadığı kazalar sırasında genellikle anne/babaların çocuğun yanında olduğunu bildirmiştir.^{27,34}

Zamanlarının çok büyük kısmını ev ortamında geçiren 0-6 yaş grubu çocukları ev içerisinde oluşacak kazalardan korumak amacıyla kazalara yönelik koruyucu önlemlerin alınarak ev ortamının güvenliğinin sağlanması önemlidir.³⁵ Morrongiello ve ark.'nın¹⁷ çalışmasında, annelerin çocuklarını sürekli takip etmeleri ve ev ortamında güvenlik önlemlerinin alınmasıyla çocuklarda oluşabilecek ev kazalarının azaldığı bildirilmiştir. Çalışmamızda ev kazası geçiren çocukların annelerinin çoğunluğunun, kazanın nedenini "ihmkârlık, dikkatsizlik, kaygan zemin" olarak belirttiği; koruyucu önlemler alınması ve daha dikkatli

olunmasıyla kazalardan korunmanın mümkün olabileceğini bildirdikleri belirlendi. Daha önce yapılmış çalışmalarda da ebeveynler, çocuklarının yaşadığı ev kazalarının nedenlerini dikkatsizlik ve uygun olmayan ev koşulları olarak bildirdiği saptanmıştır.^{23,36}

Çalışmamızda ev kazası sonrasında annelerin %34.7'sinin çocuğa ilk müdahale olarak ilk yardım uygulamaları yapmayı tercih ederken, %28.6'sının kazadan hemen sonra olmak üzere %51.0'mın kaza sonrasında çocuğu bir sağlık kurumuna götürdüğü saptandı. Konuyla ilgili literatür incelendiğinde; çocukların çoğunluğunun ev kazası sonrasında herhangi bir sağlık kuruluşuna götürülmediği belirlenmiştir.^{13,16,28,31,32} Çalışmamızın bulguları daha önce yapılmış çalışmalarla benzerlik göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada annelerin yaş grubu, eğitim durumu, ailenin tipi, çocuk sayısı değişkenlerinin 0-6 yaş grubu çocukların ev kazası geçirme durumlarını etkilemediği, annenin çalışma durumu ve ev kazalarıyla ilgili eğitim alma durumunun ise çocukların ev kazası geçirme durumlarını etkilediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca çalışmada annelerin yarısından fazlasının çocuklarının son bir yılda en az bir kez ev kazası geçirdiği ve yoğun olarak düşme şeklinde ev kazasına maruz kaldığı bulundu. Çocukların ev ortamında daha çok risklerle dolu olan salon, mutfak ve banyo gibi alanlarda ev kazasını yaşadığı ve genellikle üst ekstremiteler ve baş-boyun bölgesinde kazanın etkisinin olduğu belirlendi. Çalışmada çocukların çoğunluğunun, annelerinin yanındayken ev kazasını yaşadığı bulundu. Ev kazası geçiren çocukların yarısından fazlasına ilk müdahale olarak ilkyardım uygulamaları yapıldığı ve bu çocukların yarısının kazadan hemen sonra ya da daha sonrasında bir sağlık kuruluşuna götürülmediği belirlendi.

Araştırma bulguları doğrultusunda; 0-6 yaş grubu çocuklarda ev kazalarının önlenmesi amacıyla annelere/ailelere ve bakım vericilere 0-6 yaş grubu çocukların gelişimsel özellikleri, ev ortamındaki kazalarla ilgili risk faktörleri, ev kazalarını önlemeye yönelik güvenlik önlemleri ve ilkyardım uygulamaları konusunda eğitim verilmesi önerilir.

Kaynaklar

1. Özcebe H. Yaralanma kontrol ve korunma programları ve güvenli toplumlar. İçinde: Güler Ç, Akın L, editörler. Halk Sağlığı Temel Bilgiler. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları; 2006. p. 686-698.
2. Güven S, Cerit G. Yaşlıların evde karşılaştıkları kazalar ve önlenmesi. *Sağlık ve Toplum* 2002;2: 66-71.
3. World Health Organization. Other injury topics. http://www.who.int/violence_injury_prevention/other_injury/en/ Erişim Tarihi: 15.11.2014.
4. Uskun E, Alptekin F, Öztürk M, Kişioğlu AN. Ev hanımlarının ev kazalarını önlemeye yönelik tutum ve davranışları ile ev kazalarına yönelik ilkyardım bilgi düzeyleri. *Ulusal Travma ve Acil Cerrahi Derneği Dergisi* 2008; 14(1): 46-52.
5. Altundağ S, Öztürk MC. Ev kazaları nedeniyle hastaneye gelen 3-6 yaş grubu çocuklardaki kaza türleri ve bunu etkileyen etmenler. *Çocuk Forumu* 2004; 5: 60-64.
6. World Health Organization, 2008. World report on child injury prevention, http://www.who.int/violence_injury_prevention/child/injury/world_report/en/ Erişim Tarihi: 15.11.2014.
7. Koçer, N. Çocuklar İçin İlk Yardım ve İlk Yardım Uygulamaları. Ankara: Morpa Yayınları, 2006. s.12-16.
8. Turan T, DüNDAR SA, Yorgancı M, Yıldırım Z. 0-6 yaş grubu çocuklarda ev kazalarının önlenmesi. *Ulusal Travma ve Acil Cerrahi Derneği Dergisi* 2010;16(6):552-557.
9. Çınar ND, Görak G. 0-6 yaş çocuklarda annenin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama ölçeğinin geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Çocuk Forumu* 2003;6: 22-27.
10. Baysal SU, Şahin S. Risk assessment for poisonings in children below the age of six. *Toxicology Letter* 2001; 123(Supp 1): 97-98.
11. Şahin YY. Çocuklarda görülen ev kazalarında ailelerin yaptığı uygulamalar ve alınan güvenlik uygulamaları. (Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin, Türkiye, 2012.
12. Yıldırım N. 1-4 yaş dönemi çocuklar için ev kazası risklerinin belirlenmesi ve bu risklerin azaltılmasında sosyal öğrenme teorisine dayalı hemşirelik girişimlerinin etkinliği. (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye, 2010.
13. Erkal S, Şafak Ş. Determination of the risks of domestic accidents for the 0-6 age group in the Tuzluca Village Clinic neighborhood. *The Turkish Journal of Pediatrics* 2006; 48: 56-62.
14. Baysal SU, Birinci A. Çocukluk çağında kazalar ve yaralanma kontrolü. *Türkiye Klinikleri Pediatik Bilimler Dergisi* 2006; 2(2): 64-79.
15. Özmen D, Ergin D, Şen N, Çetinkaya A. 0-6 yaş grubu çocuğu olan annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerinin tanınması. *Aile ve Toplum Dergisi* 2007; 3(12): 13-20
16. Karatepe TU. Nilüfer Halk Sağlığı Eğitim ve Araştırma Bölgesinde 0-6 yaş çocuklarda ev kazası geçirme sıklığı ve ilişkili faktörler. (Tıpta Uzmanlık Tezi), Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi, Bursa, Türkiye, 2011.
17. Morrongo BA, Corbett M, McCourt M, Johnston N. Understanding Unintentional Injury Risk in Young Children. II. The Contribution of Caregiver Supervision, Child

- Attributes, and Parent Attributes. *Journal of Pediatric Psychology* 2006; 31(6):540-551.
18. King WJ, LeBlanc JC, Barrowman NJ, Klassen TP, Bernard-Bonnin AC, Robitaille Y, et al. Long term effects of a home visit to prevent childhood injury: three year follow up of a randomized trial. *Injury Prevention* 2005; 11(2): 106-109.
19. Çalışkan K, Avcı Ö, Acar V, Dönmez Y. 0-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Düşmelere İlişkin İlk Yardım Uygulamalarının İncelenmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi* 2010;3(3): 2-9.
20. Yalaki Z, Taşar MA, Kara N, Dallar Y. Sosyoekonomik Düzeyi Düşük Olan Ailelerin Ev Kazaları Hakkında Bilgi Düzeylerinin Ölçülmesi. *Akademik Acil Tıp Dergisi JAEM* 2010;9 (3): 129-33.
21. Laffoy M. Childhood accidents at home. *Irish Medical Journal* 1997; 90(1): 26-27.
22. İnanç DÇ, Baysal SU, Coşkun L, Taviloğlu K, Ünüvar E. Çocukluk çağı yaralanmalarında hazırlayıcı nedenler. *Türk Pediatri Arşivi* 2008; 43: 84-88.
23. Alasya E. 1-6 yaş grubu çocuklarda ev kazası görülme sıklığı ve annelerin ev kazaları ile ilgili uygulamalarının belirlenmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa, KKTC, 2012.
24. Guisan AC, Cubells CL, Diego JMQMLD, Fernandez JP. Accidental Injury In Children: Hospital Trauma Records In A Spanish Population. *International Journal of Injury Control and Safety Promotion* 2007;14(2):125-127.
25. Karataş B, Kettaş E, Yurtsever S. Interventions by mothers of 1-6 year old children after home accidents. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 2006; 3(2):1-14.
26. Phelan KJ, Khoury J, Xu Y, Lanphear B. Validation of a home injury survey. *Injury Prevention* 2009;15(5): 300-306.
27. Erkal S. Identification of the number of home accidents per year involving children in the 0-6 age group and the measures taken by mothers to prevent home accidents. *Turkish Journal of Pediatrics* 2010;52(2):150-157.
28. Köse O, Bakırcı N. Çocuklarda ev kazaları. *STED* 2007; 16: 31-35.
29. Kim HB, Kim DK, Kwak YH, Shin SD, Song KJ, Lee SC et al. Epidemiology of traumatic head injury in Korean children. *Journal of Korean Medical Science* 2012; 27:437-442.
30. Sengoelgea M, Bauer R, Laflamme L. Unintentional child home injury incidence and patterns in six countries in Europe. *International Journal of Injury Control and Safety Promotion* 2008;15(3):129-139.
31. Kılıç B, Demiral Y. İzmir'de bir gecekondu bölgesinde evde yaralanma insidansı. *Toplum Hekimliği Bülteni* 2006;25(3):27-32.
32. Boztaş G. 0-48 aylık çocukların ev kazaları sonucu oluşan yaralanmalarına ilişkin annelerinin davranış ve görüşlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi (Tıpta Uzmanlık Tezi), Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara, Türkiye, 2008.
33. Dramalı A, Kaymakçı Ş, Özbayır T, Yavuz M, Demir F. Temel İlk Yardım Uygulamaları. İzmir: Ege Üniversitesi Basım Evi, 2005. S.75-167.
34. Atak N, Karaoğlu L, Korkmaz Y, Usubütün S. A household survey: unintentional injury frequency and related factors among children under five years in Malatya. *The Turkish Journal of Pediatrics* 2010; 52: 285-293.
35. Ulukol B, Şimşek F, Usubütün S, Gülnar S. 0-6 yaş grubu çocukların ev kazalarından korunmasında anne eğitiminin etkinliği. III. Ulusal Ana Çocuk Sağlığı Kongresi Bildiri Kitabı, İzmir, 2005, s. 255.

36. Tezcan S, Aslan D, Yardım N, Demiröz AS, Coşkun E, Cengiz G, ve ark. Ankara ili Altındağ Merkez 1 Nolu Sağlık Ocağı bölgesinde kaza sıklığının saptanması ve kazaların bazı faktörlerle ilişkisinin belirlenmesi. *Ege Tıp Dergisi* 2001;40(3):165-173.